

Covenant & Conversation yazılarına yönelik cömert sponsorlukları için **The Maurice Wohl Charitable Foundation**'a teşekkürlerimizle

Güç mü, Nüfuz mu?

Beaaloteha 5781

Bu haftaki *peraşada*, Moşe'yi bir lider olarak cömertliğinin doruk noktasında gösteren hoş bir an vardır. Bu an, onun en derin ümitsizlik anlarından birinin ardından gelmektedir. Halk, âdetleri olduğu üzere, şikâyet etmekteydi; bu seferki şikâyetin konusu yiyecekti. *Man*'dan bıkmışlardı. Onun yerine et istiyorlardı. Özgürlüğün zorluklarını kabullenmeyi hâlâ öğrenmemiş olmalarından dolayı şokta olan Moşe, ölmek için dua eder. “Eğer bana bu şekilde davranacaksan,” der Tanrı'ya, “lütfen beni hemen şimdi öldür – eğer gözlerinde beğeni bulduysam – ve kendi mahvımı görmeme izin verme.” (Bamidbar 11:15)

Tanrı ona, liderliğin yükleri konusunda kendisine yardım etmek üzere yetmiş ileri gelen tayin etmesini söyler. Moşe bunu yapar ve Tanrısal Ruh onların üzerine yerleşir. Ama onların dışında iki kişinin daha üzerine yerleşir; bunlar, seçilen yetmiş kişi arasında olmayan Eldad ve Medad'dır. Besbelli ki Moşe her kabileden altışar kişi seçmiş, sonra da toplamda 72 kişi olduğundan Eldad ve Medad'ı çıkarmıştı. Ne var ki, buna rağmen onlar da bu İlahi ilham anında bundan paylarını almıştı.¹

Moşe'nin vekili Yeoşua, bunun ptansiyel bir tehdit teşkil ettiği uyarısında bulunur, ama Moşe müthiş bir âlicenaplıkla cevap verir: “Benim adıma mı kıskançlık yapıyorsun? Keşke A-Şem'in tüm halkı Peygamber olsa ve A-Şem, Ruhunu her birinin üzerine yerleştirse!” (Bamidbar 11:29)

Bu tepki, Moşe'nin, daha sonra liderliğine Korah ve takipçileri tarafından meydan okunduğu zamanki tutumuyla keskin bir tezat içindedir. O olayda Moşe hiçbir nezaket veya cömertlik göstermemiştir. Aksine, açıkça toprağın onları yutması ve “ölüler diyarına canlı inmeleri” için dua etmiştir (Bamidbar 16:28-30). Moşe orada keskin, kararlı ve affetmeyen

¹ Bkz. *Sanedrin* 17a.

bir tavır içindedir. Bir yanda Korah’a, diğer yanda da Eldad ve Medad’a karşı bu farklı tepkilerin sebebi nedir?

Bunu anlamak için, sıklıkla birbirine karıştırılan iki kavram, yani güç ve nüfuz arasındaki farkı kavramak temel öneme sahiptir. Biz bunların birbirine benzer, hatta belki de tamamen aynı kavramlar olduğunu düşünme eğilimi gösteririz. Güç sahibi insanlar aynı zamanda nüfuz sahibidirler de. Nüfuz sahibi insanlar güçlüdür. Ama gerçekte iki kavram birbirinden oldukça farklıdır ve basit bir düşünce deneyinin ortaya koyacağı üzere, birbirinden farklı bir mantıkla çalışırlar.

Mutlak güce sahip olduğunuzu farz edin. Siz ne dersiniz olmaktadır. Sonra bir gün, bu gücünüzü sizden başka dokuz kişiyle paylaşmaya karar veriyorsunuz. Artık, en iyi ihtimalle, önceki gücünüzün sadece onda birine sahipsiniz. Şimdi bunun yerine, belli bir ölçüde nüfuza sahip olduğunuzu düşünün. O nüfuzu, ortağınız haline getirdiğiniz başka dokuz kişiyle paylaşmaya karar veriyorsunuz. İşte şimdi, daha önce sahip olduğunuzun on katı nüfuza sahipsinizdir, çünkü önceleri sadece siz varken, şimdi mesajı iletecek on kişi vardır.

Güç, bölümle, nüfuz ise çarpımla işler. Başka bir deyişle güç, ya da iktidar, sıfır toplamı bir oyundur: ne kadar paylaşırsanız, elinizde o kadar az kalır. Nüfuz ise sıfır toplamı olmayan bir oyundur: ne kadar çok paylaşırsanız, o kadar çoğuna sahip olursunuz.

Ulusun başında geçirdiği kırk yıl boyunca Moşe iki farklı liderlik rolünü elinde tutmuştur. Bir yandan, Bene-Yisrael’e Tora’yı öğreten ve Tanrı ile iletişim kuran bir Peygamberdi. Aynı zamanda, halka yolculuklarında liderlik eden, onların kaderlerine yön veren ve ihtiyaçlarını tedarik eden kral dengi bir fonksiyonu vardı. Elinde tutmadığı tek liderlik rolü, ağabeyi Aaron’a giden Koen Gadol mevkiydi.

Bu ikiliği anlatımın ileri bir kısmında, Moşe’nin Yeoşua’yı halefi olarak tayin ettiği zaman görüyoruz. Tanrı ona şöyle emretmektedir: “Tanrı, Moşe’ye “Yeoşua bin Nun’u al – içinde ruh olan bir adam [o] – ve elini onun üzerine daya ... Onurundan (*od*) birazını ona ver; böylece tüm Bene-Yisrael cemaati ona itaat edecektir.” (Bamidbar 27:18-20)

Buradaki iki farklı harekete dikkat edin. İlki, “elini onun üzerine daya [*vesamahta*]”, bir Rav’ın bir öğrencisini hahamlık görevine tayin ederek ona kendi başına karar verme yetkisi tanıdığı *Semiha* teriminin kaynağıdır. Hahamlarımız kendi rollerini, Peygamberlerinkinin bir devamı olarak görmüşlerdir (“Moşe Sinay’dan Tora aldı ve onu Yeoşua’ya aktardı ve Yeoşua İleri Gelenlere ve İleri Gelenler Peygamberlere ve Peygamberler onu Büyük Meclis’in üyelerine aktardılar”, Mişna Avot 1:1). Bu *semiha* hareketiyle, Moşe Yeoşua’ya Peygamber olarak görevini vermekteydi.

Diğer hareketle – “Onurundan birazını ona ver” – Yeoşua’yı, krallık rolüne tayin etmiş oluyordu. İbranice *od*, onur, sözcüğü, Tanah’ta geçen *od malhut*, yani “krallık onuru” (Daniyel 11:21; Divre Ayamim I 29:25) ifadesinde olduğu gibi, krallıkla bağlantılıdır.

Krallar güce sahipti – buna yaşam ve ölüm de dâhildi (bkz. Yeoşua 1:18). Peygamberlerinse hiç gücü yoktu, ama nüfuzları vardı – ve sadece ömürleri süresince değil, birçok örnekte, bugüne kadar. Kierkegaard’ın sözlerini mealen aktarmak gerekirse: Bir Kral öldüğü zaman, gücü sona erer. Bir Peygamber öldüğü zaman nüfuzu başlar.

Şimdi, Moşe'nin bir yandan Eldad ve Medad, diğer yandan da Korah ve takipçileriyle ilgili olayda neden bu kadar farklı tepki verdiğini tam olarak görebilmekteyiz. Eldad ve Medad güç peşinde değildi ve güç elde etmemişlerdi. Sadece biraz nüfuza – Moşe'den yayılan İlahi Ruh'a – sahip olmuşlardı. Birer Peygamber haline gelmişlerdi. İşte bu nedenle Moşe "Keşke A-Şem'in tüm halkı Peygamber olsa ve A-Şem, Ruhunu her birinin üzerine yerleştirse" demişti. Peygamberlik sıfır toplamı bir oyun değildir. Nüfuz bakımından liderlik söz konusu olduğunda, ne kadar çok paylaşırsak, o kadar nüfuzumuz olur.

Korah veya en azından bazı takipçileri ise güç aramışlardı ve güç, sıfır toplamı bir oyundur. Mesele *malhuta*, yani güç odaklı liderliğe geldiği zaman, kural açıktır: "Nesil için tek bir lider vardır; iki değil."² Krallık kurumunda, iktidara talip olmak, bir darbe girişimi niteliğindedir ve kuvvetle direnmeyi gerektirir. Aksi takdirde sonuç, Kral Şelomo'nun ölümünden sonra olduğu gibi, ulusun ikiye bölünmesi olur. Moşe'nin, Korah'ın meydan okumasını, kendi otoritesinden kaçınılmaz bir şekilde taviz vermeksizin cevapsız bırakması mümkün değildi.

Dolayısıyla Yahudilik, nüfuz anlamında liderlik ile güç anlamındaki liderlik arasındaki ayrımı belirgin bir şekilde işaretlemektedir. İlkin tasdik etme konusunda sınırsız, ikincisi hakkında ise derin bir şekilde çekimserdir. Tanah, güç kullanımına karşı istikrarlı bir polemik niteliğindedir. Tora'ya göre her türlü gücün haklı sahibi Tanrı'dır. Tora, mükemmel olmayan bir dünyada kanunun hükmünü ve memleketin savunmasını korumak için yaptırım kuvvetini kullanma gereğini tanımaktadır. Halk istediği takdirde bir Kralın tayinini onaylamasının³ ardındaki sebep budur. Ama bu, açıkça, bir ideal değil, ödündür.⁴

Tanah'ın ve rabinik Yahudiliğin kucakladığı gerçek liderlik, nüfuz – her şeyin üzerinde Peygamberlerin ve öğretmenlerin nüfuzu – odaklı liderliktir. Daha önce birçok kez işaret ettiğimiz üzere, Moşe'ye gelenek tarafından verilmiş en yüksek övgü budur. Biz onu *Moşe Rabenu*, öğretmenimiz Moşe olarak biliriz. Moşe, Yahudilik tarihinde, aralarında Ezra, Hillel, Raban Yohanan ben Zakay, Rabi Akiva, Talmud Hahamları ve Ortaçağ bilgelerinin de bulunduğu, Yahudiliğin en devrimsel fikirlerinden birini – *öğretmenin kahraman sayılması* – temsil eden uzun bir müstesna simalar zincirinin ilk halkasıdır.

Yahudilik, hayatta kalış ve devamlılığının ve ta kendisini, eğitime, öğrenim evlerine dayandıran ve öğrenimi, duadan bile yüksek bir dini deneyim olarak gören ilk ve en büyük uygarlıktır.⁵ Bunun sebebi şudur: Liderler, başkalarını belirli şekillerde davranmak üzere harekete geçirmeye kabil insanlardır. Eğer bunu yalnızca onların üzerinde güç ve iktidar sahibi oldukları için başarabiliyorlarsa, bu, insanlara birer amaç değil, araç gibi – kişiler değil, şeyler olarak – davranmak anlamına gelir. Liderliği, iktidar ve güç olarak görenler içindeki en büyük yazarın Machiavelli olması bir tesadüf değildir.

Diğer yaklaşım, insanların ihtiyaç ve iştiaklarına hitap etmek ve onlara bunları bir grup olarak nasıl elde edebileceklerini öğretmektir. Bu, vizyon gücü, kişilik kuvveti, idealleri

² Sanedrin 8a.

³ Devarim 17:15-20; Şemuel I 8.

⁴ Her halükârda, İbn Ezra, Rabenu Bahya ve Abravanel'in görüşü bu yöndedir.

⁵ Bkz. Şabat 10a.

insanların özdeşleşebilecekleri bir dille telaffuz etme kabiliyeti ve görevi geleceğe taşıyarak devam ettirecek “çok sayıda öğrenci yetiştirme” kapasitesi yoluyla başarılıdır. Güç, üzerlerinde kullanıldığı insanları küçültür. Nüfuz ve eğitim, onları yükseltir ve genişletir.

Yahudilik, Hobbes’in “tüm insan ırkının genel eğilimi”ni, “güç için ve ardından yine güç için, yalnızca ölümle sona eren, süregelen ve erinçsiz bir arzu”⁶ olarak tanımladığı olguya karşı istikrarlı bir protestodur. Yahudilerin seyrek olarak uzun dönemler boyunca güç sahibi olmalarına karşın, dünya üzerinde nüfuslarıyla tamamen orantısız bir nüfuz ve etkiye sahip olmalarının sebebi bu olabilir.

Hepimiz güç sahibi değilizdir, ama hepimizin bir nüfuzu vardır. Bu nedenle her birimiz lider olabiliriz. Liderliğin en önemli şekilleri mevkiden, unvandan veya görev giysilerinden, prestij ve iktidardan değil, tek başımıza yapamayacağımız şeyleri başarmak için başkalarıyla birlikte çalışma istekliliğinden; konuşmaktan, dinlemekten, öğretmekten, öğrenmekten, başkalarının görüşlerine bizimkilerden farklı olsalar bile saygıyla yaklaşmaktan, inandığımız şeylere neden inandığımızı ve yaptığımız şeyleri neden yaptığımızı sabırla ve ikna edici bir şekilde açıklamaktan; başkalarını cesaretlendirmekten, başarılı girişimlerini övüp, yine de daha iyisini başarmaları yönünde onlara meydan okumaktan gelir. **Daima gücü değil, nüfuzu seçin. Nüfuz, insanların, dünyayı değiştirebilecek insanlar haline getirilmesine yardım eder.**

ŞABAT SOFRASI İÇİN SORULAR

1. Yeoşua’nın Eldad ve Medad hakkındaki endişesi nedir?
2. Moşe, Yeoşua’ya neden herkesin bir Peygamber olabilmesini dilediğini söyleyerek cevap vermiştir?
3. Rabi Sacks’a göre, *hepimiz* nüfuz sahibiyiz. Siz kendi nüfuzunuzu bu dünyada olumlu bir etki yaratmak için ne şekilde kullanırsınız?

www.RabbiSacks.org f t @ @ RabbiSacks

The Office of Rabbi Sacks, PO Box 72007, London, NW6 6RW • +44 (0)20 7286 6391 • info@rabbisacks.org

© Rabbi Sacks • All rights reserved • Rabbi Sacks’ın Ofisi Covenant and Conversation Trust tarafından desteklenmektedir

⁶ Hobbes, *The Leviathan*, bölüm 1, paragraf 11.